

Az embercsempészes új trendjei

MOLNÁR Ákos – PECZÖLI Ákos

A szerzők célja az embercsempészes bűncselekményének elemző bemutatása és kontextusba helyezése az európai migráns- és menekültválsággal összefüggésben. A dolgozat kitér a jogi, a gazdasági és a rendészeti vonatkozásokra is.

A civilizáció kezdetén élő népek számára magától értetődő volt a tartózkodási hely szabad megváltoztatása, amennyiben azt bármilyen okból szükségesnek tartották. Ilyen ok lehetett a gazdagabb flóra és fauna, a barátságosabb éghajlat, a biztonságosabb élő-, illetve menedékhelyek, vagy akár a felfedezés vágya is. Őseink számára a Föld egyetemes törvényeiből fakadt, hogy csak erejüket és képességeiket meghaladó erőnek hódoltak be. A történelemben szabályszerűen követhető a létszükségleti feltételek alakulása, az embercsoportok egymáshoz viszonyított mozgása. A mozgás során a közösség egyes tagjai jobb tájékozódási képességük, rutinjuk, merészségük vagy helyismeretük folytán iránymutató szerepet játszottak, vezették és segítették társaikat az idegen terepen.

A civilizáció fejlődésével előtérbe került a stabilitás és polgárjogot nyert az embercsoportok, népek letelepedése, majd a fejlődés végső jogi konstrukciójává – mint a szuverenitás legfőbb letéteményese – az állam vált. A szuverenitás közkeletű jogi-politikai fogalma szerint az adott területen élő népesség felett gyakorolt főhatalom, ez *per definitionem* szükségszerűvé teszi az „adott terület” kereteinek meghatározását. A területek határa (*limes, border, frontier, Grenze*) az idők során megszilárdul, az állami érdekvényesítés első korlátját vagy vonalát szimbolizálva.¹ A szociológia és a közgazdaságtudomány oldaláról vizsgálva a személyek mozgása logikus, kiszámítható és természetes folyamat, a faktorok meghatározását és értékelését követően leírható és sokszor előre jelezhető. A folyamat a *migráció*, résztvevője a *migráns*. A szó latin eredetű, hangsúlyozottan értéksemleges jelentése: 'bevándorló, vonuló, más helyre költöző'. A migráció jelensége egyszerre politikai, szociális, kulturális-vallási és etnikai elemek elege, komoly gazdasági dimenzióval, amely a jóléti állam válságával egyre inkább szükségessé részévé vált a munkaerőpiacnak.²

Politikai-szociális szempontból – mint a jelen német-, svéd- és finnországi események is mutatják – a politikai elit részéről a migráció lehetőség a hálás szavazóbázis bővítésére, a társadalom sokszínűségének fejlesztésére. Emellett a külső határokat elérő menekültek vonatkozásában egyfajta félig definiált, szelektív „emberiesség” gyakorlását mutatja. Ezzel együtt jár az integrálandó heterogén tömeg ellátása-kezelése, amely komoly költségeket indukál, amelyet a többségi társadalommal el kell fogadtatni.

1 Fórizs (2015)

2 Hajdú-Kun (2014) 72–73.

Az integráció egyik alapelve az érkezők és a befogadók közötti élhető harmónia mielőbbi megteremtése, amely ha asszimilációt nem is, de kompromisszumkész hozzáállást és a társadalmi együttélés alapelveinek elfogadását mindenképpen elvárja. Ennek az elvárásnak komoly gátja lehet a kibocsátó őshaza kulturális, vallási és etnikai elemeinek esetenként destruktív továbbélése, kriminalizációs megközelítése, amely egészében az integráció ellen hathat.

Gazdasági vonatkozásban a migráció – mint a humán tőke természetes áramlása – az Európai Unió jelenlegi helyzetében egyszerre old meg és szül problémákat;³ a modern gazdaságokban a születésszám az önreprodukción is korlátozottan teszi lehetővé, azonban a fejlődés nagy tömegben tart igényt a szükséges – minél magasabb – képzettséggel rendelkező, fiatal, egészséges, alkotó személyekre, lehetőleg a képzési költségek minimalizálásával. A pótlás evidens módon kívülről oldható meg, erőteljes szívó hatást indukálva a környező fejletlenebb, instabil térségekből.

Európa, az ostromlott erőd

Az Európai Unió – mint a centrum közepe – ideáltipikus migrációs célpont: összlakossága a világ fejlődő térségeihez képest alacsony (félmilliárd fő),⁴ és fogyó tendenciát mutat (fertilítási ráta: 1,6 gyermek/nő),⁵ az egy főre eső GDP magas (39 400 dollár GDP/fő/év), ezért gazdasága munkaerőt és fogyasztókat igényel. A 20. század végén az európai össznépesség 6 százaléka, míg a munkaképes korú lakosság 5 százaléka volt külföldi személy, ez a trend részben az unió adminisztratív bővítésével, részben a kibocsátó országok változásával fordult meg. Az EU legvonzóbb részének számító közepén – Németország, Franciaország, Nagy-Britannia – ekkor 10 százalékos bevándorló ráta volt (Németország török, valamint Franciaország algériai és marokkói vendégmunkásai), azzal a prognosztizálható tendenciával, hogy a népességfogyás pótlásának eszköze az iszlám világ lesz.

Az Európai Unió – némiképp a realitásokat figyelmen kívül hagyva – nem rendelkezik átfogó, eszközökkel és forrásokkal ellátott migrációs vagy menekültpolitikával. A területén 2014-ben végzett migrációs felmérés alapján lakosaiból 33,5 millió fő született az uniós határokon kívül, és 17,9 millió fő született más uniós országban, mint az eredeti nemzetisége. Magyarország azon kevés országok egyike, ahol az uniós országokban született migránsok száma meghaladja az uniós határokon kívül született migránsokét.⁶ A migráció kockázatairól szintén szelektíven esett szó,⁷ a megfelelő befogadás, célzott integrációs programok és az erre való hajlandóság nélkül illegális életkarrierekkel és Európa közepén létrejövő destruktív ellenkultúrákkal kell számolni.

A Földön zajló globális migráció 30 százaléka irányul a fejlett gazdasági, társadalmi térségek irányába. A nyugat-európai országok felé irányuló migráció a következő fő

3 Tolnai (2010)

4 *Élet az Európai Unióban.*

5 *CIA World Factbook – EU.*

6 *EU Statistical Yearbook – Migration and migrant population.*

7 Gönczöl (2013) 581–589.

csatornákon zajlik: Nyugat-Afrikából az Ibériai-félszigeten keresztül, Észak-Afrikából Itálián keresztül, az ún. balkáni útvonalon, illetve a keleti útvonalon (Oroszországon át).⁸ A schengeni külső határok „új” tagállamainak államterületét nemcsak a legális és irreguláris migránsok, hanem a menedékkérők is tranzitként használják.

A kereslet-kínálat törvénye ezúttal is érvényesül, hiszen az embercsempészásban rejlő komoly anyagi haszon megszerzésére nemzetközi csoportok, bűnszervezetek alakultak vagy helyezték át ideiglenesen működési területüket. Jellemzővé vált a Nyugat-Európából beszerzett, több kézen keresztül futtatott, így nehezen azonosítható gépkocsik határ menti elhelyezése, amelyekkel alkalmilag beszerzett sofőrökkel szállították tovább a migránsokat. Ezen járművek felderítésére, közterületekről történő elszállítására, a bűnügyekben történő lefoglalására a rendőrség komoly erőket mozgósít. Gyakoribbá vált a nagy létszámú migráns csoportok kisebb tehergépkocsikban, mikrobuszokban történő szállítása is, amelynek kapcsán a csempészett személyek életének közvetlen veszélyeztetése is bizonyítható.

Bármilyen szigorú is a határellenőrzés, a 100 százalékos eredményesség elérése csak illúzió. Optimális esetben a határellenőrzési tevékenységet a bünygyi operatív információgyűjtés és az alapos kockázatelemzés támogatja. Jelentős rizikó rejlik abban, ha aránytalanul nagy erő- és eszközfelhasználással, információk nélkül, véletlenszerűen történik az ellenőrzés. Ebben az esetben ugyanis felfedésekre minimális számban kerül sor, az eredménytelenség pedig motiválatlanságot okozhat. A határellenőrzés csak megfelelő információkkal rendelkező állománnyal, szükséges logisztikai támogatással tudja hatékonyan ellátni szolgálatát.

A schengeni térség külső határain jelentkező nyomás többnyire a migrációt kibocsátó harmadik országok bel- és biztonságpolitikai eseményeihez kapcsolódik. Az Európai Unió kapacitásait a gazdasági világválságot követően teljes egészében a szervezet belső reformja és politikai-pénzügyi (bár a sorrend kétséges) sorainak rendezése kötötte le; az egyezkedéssel tarkított huzavona kikezdte az unió politikai hitelét a globális piacon, valamint végzetesen legyengítette a keleti bástya szerepét betöltő Görögországot. A fokozódó irreguláris migráció a 2010-es évben lezajlott, némileg félrevezetően „arab tavasz”-ként aposztrofált eseménysorozattól datálódik. Az események Algériát, Tunéziát, Egyiptomot megrázták, Líbiában a NATO és az unió amerikai katonai segítséggel rezsiváltást hajtott végre.

A káoszba süllyedt Líbia a hadurak, felfegyverkezett törzsek embercsempész vállalkozásainak bázisa lett, a Magreb-országokban célként szerepeltek az enklávék (Ceuta, Melilla), és több irányba indultak migránsok, többek között a Kanári-szigetekre, a spanyol és olasz partokra. Beszédes adat, hogy az olasz parti őrség adatai szerint 2014-ben 170 ezer ember jutott be az unióba.⁹ Részben a fentiek következtében sajnos Szíria sem kerülhette el sorsát. A stabil Aszad-rendszer megingásával előbb polgárháború tört ki, majd az Iszlám Állam nevű szervezet terrorja, valamint a nagyhatalmi katonai beavatkozás emberek millióit tolt ki a térségből. A 17 milliós lakosságból 4,6 millió fő

8 Ritecz-Sallai (2015) 98.

9 *Ezeröttszáz bevándorló huszonnégy óra alatt.*

tartózkodik a szomszédos országokban (Törökországban 2,5 millió fő).¹⁰ Európában kb. 853 ezer menedékkérelmet nyújtottak be, de a regisztrációk hiányossága vagy elmaradása miatt nem ismert a látens bevándorolt tömeg egzakt mértéke. Jelenleg csak az Égei-tenger felől naponta kb. 1500 ember érkezik Görögországba, s ez alacsonyabb a korábbi számoknál.¹¹ Macedóniába csak a menekültek (szír, afgán és iraki nemzetiségűek) mehetnek, mindenki másnak maradnia kell görög területen. Az emberekre teljes iparág épült: csónak, mentőmellény, navigációs telefon egyaránt beszerezhető, és az útnak indított csónokok csak szerencsével érkeznek meg épségben.

Az unió belépési pontjain észlelhető hiányosságok oka egyszerűen az etnikailag és kulturálisan is heterogén tömeg nagysága volt, az unió reakciója pedig a hatékonyság rovására lett sokszínű. A határellenőrzés egyik komoly mulasztása, hogy a csempészek által üzemeltetett migrációs útvonalon a párizsi terrortámadás vélelmezhető elkövetői is bejutottak Európába.¹²

A 25 évvel ezelőtti alapelvek mentén szabályozott schengeni rezsim körülményesen, nehezen reagál a világpolitikai események következtében növekvő irreguláris migrációra és biztonsági kihívásokra. Az egységes, gyors és hatékony fellépés hiánya pedig azt eredményezi, hogy a külső határokkal nem rendelkező országok időről időre visszaállítják határaikon az ellenőrzést. Álláspontunk szerint a tömeges méretű menekülthullám következtében visszaállított ellenőrzés célja a külföldiek regisztrálása mellett sokkal inkább a lakosság és a közvélemény megnyugtatása. Többször felmerült az igény, hogy az EU szankcionálja azokat a külső határokkal rendelkező schengeni országokat, amelyek nem megfelelően teljesítik a határellenőrzés közösen elfogadott normáit, majd a 2015. évi migrációs események hatására közös európai határvédelmi intézkedéscsomagra tett javaslatot az Európai Bizottság a külső határok védelme és a schengeni térségen belüli szabad mozgás biztonságának megőrzése céljából.

Frans Timmermans, az Európai Bizottság első alelnöke szerint „egy olyan belső határok nélküli térségen belül, ahol biztosított a szabad mozgás, Európa külső határainak igazgatásáért közösen kell felelősséget vállalnunk. A válság feltárta az uniós előírások betartásának biztosítását célzó, meglévő mechanizmusok terén fennálló egyértelmű gyenge pontokat és hiányosságokat. Most jött el tehát annak az ideje, hogy áttérjünk a határigazgatás valóban integrált rendszerére. Az európai határ- és parti őrség egy megerősített Ügynökséget fog létrehozni, amely személyek tartalékállományára és technikai eszközállományra támaszkodhat, valamint a tagállami hatóságokra, amelyek továbbra is naponta gyakorolják a határigazgatást. Az általunk javasolt rendszer lehetővé teszi majd a gyenge pontok valós időben történő azonosítását, hogy azokat gyorsan orvosolhassuk, valamint hogy együtt még eredményesebbek legyünk olyan válsághelyzetek hatékony kezelése terén, amikor a külső határ valamely szakaszára nagy nyomás nehezedik”.¹³

Az intézkedéscsomagra azért volt szükség, mert a jelenlegi uniós határügynökség, a Frontex korlátozott lehetőségei miatt nem képes hatékonyan kezelni és orvosolni a me-

10 *Syria Regional Refugee Respons.*

11 *Őrjítő csapdába estek a menekültek.*

12 *A görögök figyelmetlensége miatt jutottak át a határon a párizsi merénylők.*

13 *Korszakos döntés: európai határ- és parti őrség létesül.*

nekülválsággal kialakult helyzetet: nem rendelkezik saját forrásokkal a beszerzésekhez, nem rendelkezik saját operatív személyzettel, és tagállami hozzájárulásokra van utalva. Nem végezhet az érintett tagállam előzetes megkeresése nélkül önálló visszatérési és határigazgatási műveleteket, és nem rendelkezik kifejezett felhatalmazással kutató-mentő műveletek folytatására. A kihívások kezelése érdekében az új ügynökséget fogják megerősíteni. Az európai határ- és parti őrség összehozza majd a Frontexből kialakított Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökséget és a határigazgatásért felelős tagállami hatóságokat, amelyek továbbra is gyakorolják a külső határok igazgatását.

Az ügynökség állandó állománya több mint a kétszeresére növekszik, és első ízben lesz képes határműveletei során bármikor saját maga által megvásárolt eszközöket bevetni. Az ügynökség gyorsreagálású határőr-tartalékállomány és műszakieszköz-állomány felett is rendelkezni fog, és felhatalmazást kap arra, hogy a szomszédos harmadik országokba összekötő tisztviselőket küldjön, valamint közös műveleteket indítson.

Az Európai Bizottság nem titkolt szándéka az, hogy a szervezet megalakításával biztosított legyen az uniós határigazgatási előírások betartása. Fontos külső határok figyelemmel kísérése, amelyet időszakos kockázatelemzések, kötelező kiszolgáltatottsági értékelések végzésével és a „gyenge pontok” megállapításával képzelnek el. Az ügynökségen belüli ún. Európai Visszatérési Iroda lehetővé teszi a kísérőkből, megfigyelőkből és visszatérési szakértőkből álló európai visszatérési csapatok elindítását, amelyek az illegálisan tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok hatékony visszatéréséről gondoskodnak. A visszatéréshez rendszeresíteni kívánt egységes európai úti okmány bevezetése pedig vélhetően általános elfogadottságot fog eredményezni. Az ügynökség a kockázatelemzések során értékeli a határon átnyúló bűnözést és terrorizmust is, feldolgozza a terrorcselekményekben való részvétellel gyanúsítható személyek személyes adatait, és együttműködik más uniós ügynökségekkel és nemzetközi szervezetekkel a terrorizmus megelőzése érdekében.¹⁴

A 21. század első évtizedének végén – és azóta folyamatosan – az Európai Unió schengeni határai képletesen fogalmazva ostromlott erődként szerepelnek a jobb életre vágó bevándorlók nyomása alatt. A világpolitika mozgásaival együtt változott a bejutni szándékozók etnikai összetétele és uniós „hasznosíthatósága” is. A belső határellenőrzés nélküli államszövetség jogszabályai alapján működő gyakorlati rendészet – szűkebben véve: a határrendészet – rendeltetéséből fakadóan a rendészeti jogalkalmazási elemre helyezi a hangsúlyt, különösen azt vizsgálva, hogy a határátlépés jogszerűen (az előre meghatározott szabályoknak megfelelően) történt-e vagy sem. A határátlépés többé-kevésbé szigorú szabályozásával és az ellenőrzés jellegével az állam – összefüggésben a schengeni vízum- és beutazási szabályokkal – egyértelműen kinyilvánítja akaratát: kiket és milyen ismérvek/feltételek alapján léptet be a külső határokon.¹⁵

14 http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/securing-eu-borders/fact-sheets/docs/a_european_border_and_coast_guard_hu.pdf

15 Külső határok: a schengeni államok szárazföldi határai, beleértve az álló- vagy folyóvizeken áthaladó határokat, tengeri határokat és repülőtereket, folyami, tengeri és tavi kikötőket, amennyiben ezek nem belső határok. A schengeni övezet területére csak a kijelölt határátkelőhelyeken, a határellenőrzést követően kerülhet sor. Magyarország határszakaszai közül „külső” határnak minősül a magyar–ukrán, a magyar–román, a magyar–szerb és a magyar–horvát szakasz.

A dichotómia a választ a legális vagy illegális határátlépésre szűkíti, az első esetében a feltételek teljesítésével engedélyt ad az illető határátlépésére, és a továbbiakban a tartózkodási jogszabályoknak adja át a szerepet. A második esetben a jogszerűtlenség megállapításával sajátos – akár erőszak alkalmazásával járó – eszközökhöz folyamodik; egyszerűbb esetben a határátléptetés megtagadásával, bonyolultabb esetben az idegenrendészeti jogszabályoknak teret engedve.

Az Európai Unió politikai stabilitása, jóléte, állami gondoskodása erős vonzerőt gyakorol a határaitól számított mintegy 500 (de akár 4000!) kilométert befogó rádiuszon belül. A jobb élet reményében útra kelőket a határátkelés nehézségei, veszélyei és a kiutasítás reális esélye sem rettentí el. A menekültstátusz vagy tartózkodási-munkavállalási engedély megszerzése sok esetben esélytelen, ezért a hatóságok elkerülése érdekében a bevándorlók szinte mindenre képesek.

Iustitia est regnorum fundamentum¹⁶

Az illegális határátlépés jelenségével együtt jár a terepen való segítség igénybevétele, amely jelen tanulmány tárgya is egyben: az embercsempészás. A bűn gazdaságtanából tudható, hogy ami illegális, az büntetendősége miatt nehezebben vagy kockázatosabban hozzáférhető, tehát drágább. Az elemi logika alapján a szolgáltatás piaci keresletét valaki kielégíti, és a bűncselekmény alább ismerttetendő tényállásából adódóan ez leginkább a szervezett bűnözés. Az embercsempészás bűncselekményének elemző bemutatását helyes a nemzetközi terminológia és az alkalmazandó büntetőjogi tényállás ismertetésével kezdeni.

Az embercsempészás fogalma gyakran keveredik az emberkereskedelemmel. Míg a magyar–angol jogi terminológia egyfelől *assisting illegal immigration* mint embercsempészás és *human trafficking* mint emberkereskedelem¹⁷ módon tesz különbséget, addig a hagyományos értelmezésben már a *man-smuggling*, *smuggling people* és *trafficking in persons* kifejezések dominálnak,¹⁸ amelyek közel állnak a *human trafficking* fogalmához. Az ENSZ-közgyűlés 2001. évi, *Államokon átívelő szervezett bűnözés elleni egyezmény* címet viselő, 55/25. számú határozata¹⁹ a *human trafficking* fogalom alatt toborzást, szállítást, átvitelt, szállásadást és befogadást nevesít, amelyet erőszakkal vagy más kényszerrel, elrablással, csalással, megtévesztéssel, erővel, erő alkalmazásának fenyegetésével követhetnek el. A fogalom magában foglalja továbbá a más személy feletti kizsákmányolási célú kontroll elfogadását, míg kizsákmányoláson prostitúciót, kényszer munkát vagy szerveltávolítást ért.²⁰ Hasonló fogalom jelenik meg a 2000. évi palermói protokollban is²¹ (az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezménynek az emberkeres-

16 'A jog az országok talpköve'

17 *Magyar–angol–magyar jogi szakszótár*. 48.

18 Ország (2003) 360.

19 II. függelék 3. szakasz a) pont

20 *UN United Nations Convention against Transnational Organized Crime*.

21 *UN OHCHR Human Rights Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons*.

kedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyve).

Az ENSZ persze – noha ez nem tűnik mindig így – tisztában van a nemes célok gyakorlatba való átültetésének jelentőségével, ezért egész eszköztárat dolgozott ki a helyzetfelméréstől²² az akcióterv-készítésig,²³ valamint 2010-ben feltáró jellegű tanulmány is készült az embercsempészetéről.²⁴ A fenti dokumentumokban szereplő definíció a magyar büntetőjogi tényállásban szereplő embercsempészás tevékenységét összefoglalóan besorolja a nemzetközileg elfogadott emberkereskedelem témakörébe, némileg össze is mosva a büntetőjogi terminológiát az emberi jogi terminológiával. Az ENSZ a magyar érdekeket döntően érintő délkelet-európai területre koncentrálna regionális programot is alkotott, amelynek megvalósítása intenzív együttműködést igényel a felektől.²⁵

Az Európai Unió elfogadta az emberkereskedelem megelőzéséről és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről szóló 2011/36/EU irányelvet,²⁶ amelyben szintén az ENSZ előbb ismertetett emberkereskedelmi fogalmát implementálta. Az unió mint értékközösség alapállását az Európai Alapjogi Charta nevesíti;²⁷ a joguralom, az élethez és emberi méltósághoz, valamint a menedékhez való, illetve a kényszer-munkával, a kitoloncolással, a kiutasítással és a kiadatással szembeni jogok egyaránt megjelennek.

A kérdéskör kezelésére konkrét stratégia született,²⁸ amelyet a 2014–15-ös évben történt migrációs események – azonnali intézkedéseket kiváltva – részben felülírtak, így az illegális határátlépés került fókuszba. Ez sokkal inkább operatív jelleggel többek között olyan jogi aktusokat szült, mint a Tanács 2015/778. határozata az Európai Uniónak a földközi-tengeri térség déli középső részén folytatott katonai műveletéről,²⁹ valamint a Tanács 2015/1523. határozata a nemzetközi védelem területén Olaszország és Görögország érdekében elfogadott átmeneti intézkedések megállapításáról,³⁰ amely már „szükséghelyzetet” nevesített, „amelyet harmadik országok állampolgárainak hirtelen beáramlása jellemez, és átmeneti intézkedéseket fogadhat el”.

Magyarországon a határrendészet egyik meghatározó jogszabálya az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény, amely 1. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy Magyarország területét a Föld felszínén függőlegesen áthaladó képzeletbeli síkok összessége (a továbbiakban: államhatár) határolja, s ennek a Föld felszínén haladó – határjelekkel jelölt – vonalát törvényben kihirdetendő nemzetközi szerződések határozzák meg.

A schengeni térséghez történő, 2007-es csatlakozásunk óta szűnt meg belső határainkon a határellenőrzés, amely meghatározó vívmányként értékelhető a jogkövető lakosság számára. A hatósági kontrollt nélkülöző utazások erősítik az európaiságot,

22 UN ODC *Smuggling of Migrants*.

23 UN ODC *Toolkit to Combat Smuggling of Migrants*.

24 UN ODC *Smuggling of migrants into, through and from North Africa*.

25 UN ODC *Regional Programme for South Eastern Europe (2016–2019)*.

26 Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve

27 Az Európai Unió Alapjogi Chartája

28 A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak

29 A Tanács (KKBP) 2015/778. határozata

30 A Tanács (EU) 2015/1523. határozata, (1) bek.

fejlesztik a turizmust, a kereskedelmet, a regionális együttműködést, a nemzetiségek közötti szoros kapcsolattartást. A belső határok szabad átjárhatósága ugyanakkor sebezhetővé is teszük a tagállamok közbiztonságát. A kompenzációs vagy más néven kiegyenlítő intézkedéseket (a harmonizált idegenrendészeti szabályok, a bűnügyi jogsegély intézményei, a rendőri együttműködés, az összehangolt információs rendszerek, a migránsok integrációja) éppen ezért hozták létre. Ezek során valamennyi tagállam migrációkezelésben részt vevő szerve azonos elvek alapján, információcsere útján, közös érdekből tevékenykedik. A magyar határrendészet fontos és kiemelkedő szerepet játszik a schengeni térség biztonságában. Amikor Magyarország bizalmat kapott, és a schengeni térség teljes jogú tagjává válhatott, arra is kötelezettséget vállalt, hogy szavatolja a schengeni térség biztonságát, határain feltartóztatja az irreguláris migrációt, miközben védelmet és oltalmat biztosít azok számára, akik erre a nemzetközi jog értelmében rászorulnak.³¹

A határ átlépése az államhatárról szóló törvény 11. §-a alapján nemzetközi szerződésben és törvényben meghatározott feltételekkel a forgalom számára megnyitott, a forgalom jellegének megfelelő közúti, vasúti, vízi vagy légi határátkelőhelyen vagy határátlépési ponton, ellenőrzés mellett szabad átlépni, amely során be kell tartani az államhatár átlépésével összefüggő jogszabályi rendelkezéseket, valamint a határátkelőhely rendjét. A határ részleges lezárása a közbiztonság védelme érdekében lehetséges, illetve belső, schengeni határon a határátlépés ellenőrzése ideiglenesen visszaállítható.

A rendőrségi törvény 29. §-a alapján a „rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából”³² szükségesnek tartja ellenőrizni, vagyis a jogszabály szerint nincs olyan személy, akit az igazoltató rendőr vagy a közterület-felügyelő³³ a személyazonossága hitelt érdemlő igazolása nélkül továbbengedne.

A határellenőrzés és az idegenrendészeti eljárások során is kiemelt figyelmet kap a személyazonosság megállapítása; a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény alapján az „EGT-állampolgár érvényes úti okmánnyal vagy személyazonosító igazolvánnyal, továbbá nemzetközi szerződés által meghatározott körben lejárt érvényességű úti okmánnyal, lejárt érvényességű személyazonosító igazolvánnyal vagy beutazás céljából elismert egyéb okmánnyal jogosult beutazni Magyarország területére”,³⁴ valószínűsített személyazonosság elfogadását a törvény kizárólag a 36. § (5) bekezdése alapján tesz lehetővé.

A dolgozat szempontjából sokkal inkább releváns a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló a 2007. évi II. törvény 3. §-ának tartalma, amely szerint „harmadik országbeli állampolgárnak kell tekinteni egyfelől az ellenkező bizonyításig azt a személyt, aki állampolgársága igazolására harmadik ország által kiál-

31 Vas (2012)

32 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről, 29. § (1) bek. a) pont

33 1999. évi LXIII. törvény a közterület-felügyeletről, 15. §

34 2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról, 3. § (1) bek.

lított érvényes úti okmányt használ fel, másfelől azt a személyt, aki nem valószínűsíti, hogy külön törvényben meghatározottak szerint a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkezik.”³⁵ A törvény 6. § (1) bekezdése alapján a határátlépés az 562/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletben foglaltak szerint történik: „határellenőrzésnek elő kell segítenie az illegális bevándorlás és az emberkereskedelem elleni küzdelmet, és meg kell előznie a tagállamok belső biztonságát, közrendjét, közegészségügyét és nemzetközi kapcsolatait fenyegető veszélyeket”.³⁶

A rendelet határátkelőhelyeken való személyellenőrzésről szóló cikke alapján „minden személyt minimum-ellenőrzésnek kell alávetni annak érdekében, hogy a be- vagy felmutatott úti okmányok alapján személyazonosságát megállapítsák”,³⁷ továbbá a „harmadik országok állampolgárait be- és kiutazáskor alapos ellenőrzésnek kell alávetni”,³⁸ ez magában foglalja a beutazási feltételeknek, valamint adott esetben a tartózkodást és a jövedelemszerző tevékenység folytatását engedélyező okmányoknak az ellenőrzését.

A teljesség kedvéért meg kell említeni a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvényt, amely alapján Magyarország területét minden magyar állampolgár és az országban jogszerűen tartózkodó külföldi szabadon elhagyhatja, ideértve a külföldi letelepedés szándékával történő kiutazást is. A külföldre utazás joga a törvényben meghatározottak szerint gyakorolható, illetve korlátozható.

Az embercsempészás magyar szabályozása szerint a bűncselekmény a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 1979. július 1-jei hatálybalépésekor szerepelt a törvényben: az embercsempészás bűncselekmény tényállása szerint „aki tiltott határátlépéshez vagyoni haszonszerzés végett vagy az ilyen cselekményeket elősegítő szervezet tagjaként vagy megbízásából segítséget nyújt, erre ajánlkozik vagy vállalkozott”,³⁹ büntetett elkövetése miatt két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel volt büntethető. A bűncselekményi tényállás (2) bekezdése szerint minősítő körülménye volt az üzletszerűség, amely a büntetési tételt öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztésre emelte, valamint vagyonek Kobzásnak és kitiltásnak is helye volt. A bűncselekmény vonatkozásában a feljelentés elmulasztása is büntetendő volt, vagyis aki hitelt érdemlő tudomást szerzett arról, hogy embercsempészás elkövetése készül, „és erről a hatóságoknak, mihelyt teheti, nem tesz jelentést, vétséget követ”.⁴⁰

A tényállás a külföldre utazásról és az útlevélről szóló 1989. évi XXVIII. törvény 20. § (1) bekezdése alapján 1990. január 1-jétől módosult, a 218. § szerint: „aki az (1) bekezdésben meghatározott módon a Magyar Köztársaság államhatárának engedély nélküli vagy meg nem engedett módon történő átlépéséhez segítséget nyújt, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”⁴¹

35 A harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény, 3. § (a)–(b) pont

36 Az Európai Parlament és a Tanács 562/2006/EK rendelete, (6) pont

37 Uo. 7. cikk (2) pont

38 Uo. (3) pont

39 1978. évi IV. törvény, 218. § (1) bek.

40 Uo. (2) bek.

41 1989. évi XXVIII. törvény, 218. § (2) bek.

A tényállás a Btk. 1997. évi LXXIII. törvénnyel való módosításával változott 1997. szeptember 15-i hatállyal; az alaptényállás szerint büntettet követ el, és egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, „aki tiltott határátlépéshez (217. §) vagyoni haszonszerzés végett segítséget nyújt”.⁴² A tényállás visszaül a 217. §-ra, amely szerint „aki a Magyar Köztársaság államhatárát engedély nélkül, meg nem engedett módon fegyveresen lépi át, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”⁴³ Az embercsempészás fegyveres elkövetés nélküli variánsát a (2) bekezdés szabályozta, eszerint „aki a Magyar Köztársaság államhatárának engedély nélkül vagy meg nem engedett módon történő átlépéséhez vagyoni haszonszerzés végett segítséget nyújt, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő”.⁴⁴

A bűncselekmény minősítő körülményei közé – hasonlóan a hatályos szabályozáshoz – a vagyoni haszonszerzés céljából, bünszervezet tagjaként vagy megbízásából való elkövetés tartozott, valamint a bűncselekmény előkészülete is büntethető volt, míg a feljelentés elmulasztása kikerült a büntetendő cselekmények köréből.

Az alaptényállás büntetési tétele 1999. március 1-től két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztésre változott, majd a következő nagyobb módosítás 2000. március 1-től, a 1998. évi LXXXVII. törvény alapján vált hatályossá. Eszerint a bűncselekményt az követi el, „aki az államhatárnak más által a) engedély nélkül, b) meg nem engedett módon történő átlépéséhez segítséget nyújt.”⁴⁵ A minősítő körülmények is változtak: a vagyoni haszonszerzés mellé bekerült az „államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva” tényállási elem, valamint a két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel sújtható körbe a csempésztett személy sanyargatása, a fegyveres és üzletszerű elkövetés, az előkészület büntethetősége megmaradt. Ez a tényállás már a korábbi büntető törvénykönyv hatályossága lezárásáig megmaradt.

A bűncselekmény elemzése során megállapítható, hogy a 2002. április 1-től a 2001. évi CXXI. törvénnyel megszűnő tiltott határátlépés mint az államhatár bármely irányú illegális és fegyveres átlépése – alpbűncselekmény hiányában – egyfajta bűnszegélynek minősül, központi elemében a segítségnyújtással. A bűncselekmény alanya bárki lehet, elkövetése a vagyoni haszonszerzés vonatkozásában célzatos, egyenes szándékkal követhető el, a felek közötti megállapodás alapján teljességgel irreleváns az ellenszolgáltatás tényleges kézbesítése. A cselekmény rendbelisége, minősítése az államhatárok számához igazodik, a ténylegesség mellett a kísérlet és az előkészület ugyancsak megállapítható.⁴⁶

A feltárt elkövetések és az ítélezési gyakorlat tapasztalati alapján a „segítségnyújtás” széles körű, egész sor cselekményre kiterjedhet; ilyen a konspirált tervezés-szervezés, ezzel összefüggésben legendák fabrikálása és a szükséges jogi információk nyújtása, szállás és rejtékely rendelkezésre bocsátása, a határon való nyílt vagy rejtett átszállí-

42 1978. évi IV. törvény, 217. §

43 Uo.

44 Uo.

45 Uo.

46 Belovics et al. (2009) 282–284.

tás vagy kísérés, a hatóságokról szóló információk megosztása, a logisztikai támogatás nyújtása (pl. technikai eszközök, térképek, élelmiszer, ruházat, álcafelszerelés). A professzionális elkövetés mellett jelen lévő triviális útbaigazítás, tipp- és tanácsadás, valamint az átlépési útvonal térképen való bejelölése is megvalósítja a bűncselekményt. Az elkövetés kiterjedhet a határrendészeti feladatokat ellátó szerv megtévesztésére, részére valótlan adatok szolgáltatására, erőinek megosztására, technikai eszközeinek zavarására is. A bűncselekmény jogi tárgya a közrend, az ország szuverenitását fogalmi elemében is tartalmazó államhatár átlépését szabályozó előírások autoritása.

A bűncselekmény magyarázata szerint a vagyoni haszonszerzés bármilyen jellegű anyagi előnyt jelent, akár materiális vagyont (kézpénz, ékszerek), akár dematerializált vagyont (kötvény, váltó stb.). A vagyoni haszonszerzés célzatát nem indokolt megszorítóan értelmezni abban a tekintetben, hogy a konkrét segítségnyújtás idejétől elváló, megállapodás szerinti anyagi ellenszolgáltatás megvalósítja. A minősítő körülmények a törvény értelmező rendelkezései között található meg, kiemelendő a sanyargatás tényállási elemének megjelenése mint jogalkotói válasz a tényállásokban egyre szaporodó szankcionálhatatlan esetekre.

A jogalkalmazás jogfejlesztő tevékenysége során kidolgozta, hogy az elkövető cselekménye akár olyan személy jogellenes határátlépését is segítheti, akinek a belföldön tartózkodása egyébként nem jogellenes, illetve az embercsempészás nemcsak az országhatár közelében, hanem az országban bárhol, sőt az országon kívül is elkövethető. Az egyes országokban való továbbszállítás is megvalósít – bűnsegédi – bűncselekményt, ezért felvetődött a stopposként felvett vagy telekocsiba regisztráló migránsok vonatkozásában elkövetett bűncselekmény lehetősége.

Az embercsempészet a segítségnyújtás koordinált jellege miatt jellegzetesen idő-, erőforrás- és szervezetiigényes bűncselekmény. A megfigyeléselhárítással biztosított szállítmányok, előfutóval kísért csoportok láncszerű szállítása akár a teljes európai kontinentst is átfoghatja, etnikai profilú elkövetői körök között építve kapcsolatokat. A bűncselekmény kapcsolatait vizsgálva kijelenthető, hogy a tárgyi befektetéseket (pl. gépjárművek, híradástechnikai eszközök) az elkövetők könnyen elveszíthetik, akár a bizonyítási eszközök tudatos megsemmisítésével, akár a rendőrségi eljárásban történő lefoglalás útján.

Az embercsempészás ezenkívül további, a szállított személlyel kapcsolatos bűncselekménynek „ágyaz” meg: a vonakodó áldozat számára a létfeltételek (léghiányos közeg, víz, étel, tisztálkodás) nem vagy hiányosan biztosítottak, a gyakran túszként tartott és szállított személyek bántalmazásnak, a gyengébb fizikumú férfiak, valamint a nők, gyermekek szexuális erőszaknak vannak kitéve. Az embercsempészás szabályozása a hatályos, Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény XXXIV. fejezetében a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények között található, a 353. § rendelkezései alatt. Ezek szerint a bűncselekményt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendően, alapesetben az követi el, „aki államhatárnak más által a jogszabályi rendelkezések megszegésével történő átlépéséhez segítséget nyújt”.⁴⁷

47 2012. évi C. törvény, XXXIV. fejezet, 353. §

A bűncselekmény egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel szankcionálható, ha az embercsempészt vagyoni haszonszerzés végett vagy államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva követik el. A legsúlyosabb – két évtől nyolc évig terjedő – szabadságvesztéssel sújtható a csempészett személy sanyargatásával, fegyveresen, felfegyverkezve, üzletszerűen vagy bünszövetségben való elkövetés, illetve ezek kombinációja, a bűncselekmény előkészülete vétségnek minősülően büntetendő. A bűncselekmény magyarázata a tényállás csekély változásával arányosan módosult.⁴⁸

A határrendészeti szabálysértéseket bűncselekményi alakzat hiányában a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény alapján az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet szabályozta (22–24. §), a jogszabályokat 2012. április 15-i hatállyal az egységes formában rekodifikált, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény váltotta fel. Az új szabályozásban a 158. pont 204. § (1)–(3) bekezdésében a tiltott határátlépés, úti okmánnyal kapcsolatos szabálysértés kapott helyet: „aki Magyarország államhatárát engedély nélkül vagy meg nem engedett módon lépi át, vagy ezt megkísérli, valamint az úti okmánnyal kapcsolatos jogszabályi rendelkezéseket megszegi, egyaránt szabálysértést követ el, ezek elkövetése miatt az eljárás a rendőrség hatáskörébe tartozik.”⁴⁹

Előbbihez hasonló a 159. pont 205. § (1)–(2) bekezdésében szabályozott határrendészeti szabálysértés, amelyet az követ el, aki a határterületen fekvő ingatlan használatára vonatkozó jogszabály alapján elrendelt korlátozó vagy egyéb intézkedésnek nem tesz eleget, illetve az államhatár rendjével és őrzésével vagy a határforgalom ellenőrzésével összefüggő tiltó vagy korlátozó rendelkezést megszegi. Előbbiek elkövetése miatt az eljárás szintén rendőrségi hatáskörbe tartozik, a szankciók rendszerét a 7–8. § tartalmazza.

A bűncselekmény vonatkozásában indokolt a nemzetközi példához hasonlóan az emberi szabadság elleni bűncselekmények között tárgyalta emberkereskedelmet a jogellenes tartózkodás elősegítésétől elhatárolni. Az emberkereskedelem büntetést az követi el, aki mást elad, megvásárol, elcserél, ellenszolgáltatásként átad vagy átvesz, illetve az előbbiek megvalósítása érdekében szállít, elszállásol, elrejt vagy másnak megszerez; a cselekmény másik tényállása szerint aki mást kizsákmányolás céljából elad, megvásárol, elcserél, átad, átvesz, toboroz, szállít, elszállásol, elrejt vagy másnak megszerez. További minősítő körülmény, ha a bűncselekményt a személyi szabadságától megfosztott személy sérelmére, erőszakkal vagy fenyegetéssel, megtévesztéssel, a sértett sanyargatásával, az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt álló személy sérelmére, illetve a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonytal visszaélve, emberi test tiltott felhasználása céljából, hivatalos személyként, e minőséget felhasználva, bünszövetségben vagy üzletszerűen követik el. Szigorúbban minősül, ha a sértett tizennyolcadik életévét be nem töltött személy. A büntetési tételt növeli, ha a bűncselekmény különösen súlyos hátrányt vagy életveszélyt okoz.

48 Belovics et al. (2012) 557–559.

49 2012. évi II. törvény, 158. pont, 204. § (1)–(3) bek.

A polgári jog nyelvére lefordítva és némileg leegyszerűsítve: az embercsempészet során a jellemzően egyenlőtlen felek között, illegális módon megvalósítandó, garanciák hiányában ki nem kényszeríthetően teljesítendő „utazási” vagy „szállítási” szerződés jön létre. Az alku során a csempészett a megbízó, a csempész a vállalkozó. Az emberkereskedelem során jellemzően élő vagy halott emberi test egészének vagy részeinek valamilyen tulajdonát ruházással járó szerződés keretében történő illegális átszármaztatása történik. A magyar törvények szerint (Magyarország Alaptörvénye, Ptk., törvény az egészségügyről) az emberi test és részei a forgalomképes dolgok körén kívül esnek; a teljes személy jogképességénél fogva nem lehet tulajdon, az örökbefogadás rigorózus eljárásához kötött, míg a szervek adományozására szigorú garanciákkal kerülhet sor, ellenérték nélkül, valamint kényszertől, fenyegetéstől és megfélemlítéstől mentesen.

Az embercsempészt a jogellenes tartózkodás elősegítésétől az határolja el, hogy míg utóbbi elkövetője jogtalan vagyoni hasznoszerzés végett, kizárólag a jogellenes belföldi tartózkodáshoz nyújt segítséget, de az országba való belépést semmilyen módon nem segíti, addig az embercsempészás, amely alapesetben a vagyoni hasznoszerzés célzatát nem tartalmazza, nemcsak a belföldön tartózkodást, hanem akár az országba való belépést, akár az onnan történő kilépést, tehát az államhatár tiltott vagy meg nem engedett módon való átlépését segíti. Az embercsempészás európai reflektorfénybe kerülése nem volt hirtelen lezajló folyamat, sokkal inkább a több egymásra ható tényező kedvezőtlen eredménye. Az elkövetés hazánkat is érintő megszorodásának elsődleges oka az Afrikából és a Közel-Kelet irányából az Európai Unió felé, változatos úton történő migráció.

Magyarország Alaptörvényének a rendőrségről és a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 46. cikke szerint a rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend és az államhatár rendjének védelme, a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.) 1. § (1) bekezdése szerint Magyarország – korábban: a Magyar Köztársaság – rendőrségének feladata a közbiztonság és a közrend védelme, valamint az államhatár őrzése, a határforgalom ellenőrzése és az államhatár rendjének fenntartása, a 6. § (1) bekezdése szerint az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervet az országos rendőrfőkapitány vezeti. Az országos rendőrfőkapitány és a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója együttesen – az államhatár rendjének fenntartása érdekében – jóváhagyásra a miniszter elé terjeszti a konfliktushelyzet és a tömeges méretű migráció kezelésére vonatkozó terveket.

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 32. §-a szerint az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szerv a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvényben meghatározottak szerint jogosult az előállítás időtartamán túl a külföldi visszatartására. Az 59. § (1) bekezdése szerint az államhatár közelében kialakult olyan fegyveres cselekmény esetén, amely közvetlenül veszélyezteti az államhatár rendjét, az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervnek a határőrizettel kapcsolatos feladatai megelőzik a határforgalom-ellenőrzésével, valamint az államhatár rendjének fenntartásával kapcsolatos szolgálati tevékenységét. A (4) bekezdés szerint tömeges méretű migráció

esetére az Rtv. 6. § (4) bekezdése alapján intézkedési tervet kell készíteni. Tömeges méretű migráció megjelenése esetén az általános jelentési kötelezettség teljesítését követően az intézkedési tervben foglaltakat kell végrehajtani.

A bűncselekmény nyomozását a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 36. § (1) bekezdése alapján az általános nyomozó hatóság a rendőrség szervei közül, a 2008. január 21-től hatályos, a Rendőrség nyomozó hatóságainak hatásköréről és illetékeségéről szóló 3/2008. (I. 16.) IRM rendelet szabályainak figyelembevételével a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságok felderítő és nyomozó szerveinek hatáskörébe helyezte, kivéve, ha bünszervezetben történt az elkövetés, és a nyomozáshoz más állammal történő együttműködés szükséges. Ilyen esetben a Nemzeti Nyomozó Iroda jár el. A 2013. július 1-től hatályos azonos című szabályozás, a 25/2013. (VI. 24.) BM rendelet alapján a megyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságok hatáskörébe tartozó bűncselekmények közé tartozik a bűncselekmény nyomozása, kivéve a Készenléti Rendőrség (a Nemzeti Nyomozó Irodát integrálták) és a Repülőtéri Rendőri Igazgatóság hatáskörébe tartozó eseteket (bünszervezet és nemzetközi vonatkozások).

A nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény a szolgálatokra is telepít feladatokat a tárgyban, az 5. § a) pontja szerint felderíti és elhárítja a Magyarország függetlenségét, politikai, gazdasági, védelmi vagy más fontos érdekét sértő vagy veszélyeztető külföldi titkosszolgálati törekvéseket és tevékenységet. A paragrafus g) pontja szerint az Alkotmányvédelmi Hivatal végzi a letelepedett jogállást igazoló okmányt kérelmező, továbbá a menekültként elismerését kérő, illetőleg a magyar állampolgárságért folyamodó, valamint – az állami függetlenség és a törvényes rend védelméhez kötődően – a vízumkérelmet benyújtott személyek ellenőrzését és az ezzel kapcsolatos feladatokat végzi, továbbá migrációs felderítő feladatokat.⁵⁰

Esettanulmányok

A tavalyi év egyik legnagyobb figyelmet keltő, egyben a nemzetközi embercsempészás tudományos szempontból tipikus esete, amikor 2015. augusztus 27-én, Ausztria területén, Pándorfalu (Parndorf) közelében egy teherautóban 71 személy (nők és férfiak) holttestét fedezték fel.⁵¹ A sofőrt nem találták a helyszínen, a halál – mint később megállapították – fulladás miatt következett be, a testek előrehaladott bomlásban voltak. A gépkocsit először egy közeli volt állatorvosi intézménybe vontatták, majd a holttesteket Bécsbe szállították igazságügyi vizsgálatra. A rekonstruált tényállás szerint a teherautó az előző napon, a kora reggeli órákban indult el Budapestről, 9 óra körül még valahol az osztrák határ előtt volt, és éjjel mehetett át Ausztriába, majd másnap kora reggel, 5-6 körül fedezték fel a járművet, a rakterében lévő 71, migránsként azonosított személy feltehetően Szíriából érkezett.

Az ügyben mind a magyar, mind az osztrák szervek eljárást indítottak, és mivel a sértettek Magyarország területén hunytak el, az ügyben jelenleg is a Készenléti Rend-

⁵⁰ Az AH közreműködése az idegenrendészeti eljárásokban.

⁵¹ http://hvg.hu/vilag/20150828_71_halott_menekultekkel_teli_kamion

őrség Nemzeti Nyomozó Iroda folytat nyomozást.⁵² Sajtó- és rendőrségi információk szerint az ideiglenes magyar forgalmi rendszámú teherautó oldalán a szlovák „Hyza” cég matricája volt, amely cég nyilatkozata szerint 2014-ben adta el a gépkocsit, azonban a tulajdonos – gépjárművekkkel kereskedő – Mastermobilker Kft.-t csak székhelyszolgáltatóknál lehetett utolérni, magyar tulajdonosától egy ukrán férfi nevére került, míg a rendszámot egy román állampolgár váltotta ki. Az adatgyűjtést követően a szerb határ közelében⁵³ öt (egy afgán és négy bolgár) gyanúsítottat fogtak el, ők a tanulmány készítése idején előzetes letartóztatásban vannak, mindannyiukat bünszervezetben, a csempésztett személyek sanyargatásával elkövetett embercsempészással gyanúsítják.⁵⁴

A „migrációs válság”-ként fémjelzett 2015-ös események egyik figyelemre méltó mozzanata volt, amikor 2015. szeptember 6-án Bécsből, a Praterplatznál lévő parkolóból több mint 130 autó gördült ki, hogy a menekülteket Magyarországról Ausztriába szállítsa. A *Budapest–Bécs-konvoj – vonatpótló a menekülteknek* elnevezésű akciót a Facebookon hirdették meg. A szervezők szándéka az volt, hogy a menedékkérőket „biztonságba” helyezték. A célkitűzésük természetesen abszurdnak tekinthető, hiszen minden Magyarországra jutott menedékkérő biztonságban érezhette/érezheti magát: a vonatkozó törvényi rendelkezések alapján az állam garanciát vállal többek között az elhelyezésükre, étkeztetésükre, egészségügyi ellátásukra. Az osztrák belügyminisztérium közleményben tájékoztatta az „önkéntes segítségnyújtásra” készülő állampolgárokat, hogy tartózkodjanak a jogsértő magatartástól, a magyar rendőrség pedig sajtótájékoztatón tisztázta, hogy aki az államhatáron ugyan nem szállítja át a bevándorlókat, az a jogellenes tartózkodás elősegítését valósítja meg.⁵⁵

A Szegedi Határrendészeti Kirendeltség járőrei 2015. november 26-án, 23 óra körül egy olasz honosságú gépkocsit állítottak meg Mórahalom közelében. Az autót egy koszovói férfi vezette, rajta kívül négy koszovói állampolgár tartózkodott a járműben, akik jogszerű magyarországi tartózkodásukat nem tudták igazolni. A rendőrök előállították őket a Szegedi Határrendészeti Kirendeltségre, ahol az utasok elmondták, 1700 eurót fizettek azért, hogy eljussanak Ausztriába. A 29 éves sofőr ellen embercsempészás büntetvének megalapozott gyanúja miatt indult büntetőeljárás. A gyanúsított kihallgatásán beismerő vallomást tett. A nyomozók a koszovói férfit őrizetbe vették, és kezdeményezték előzetes letartóztatását.⁵⁶

Összefoglalás

Összességében elmondható, hogy az embercsempészet az országok életszínvonalai különbsége miatt állandó jelenség. Az irreguláris migrációhoz hasonlóan a bűncselekmény teljes körű megszüntetése csupán utópia, kezelésének igénye és szükségessége viszont megkérdőjelezhetetlen. Az ellene való hatósági küzdelem politikai támogatást,

52 <http://police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/helyi-hirek/kozlemeny-39>

53 http://hvg.hu/vilag/20150828_elkaphattak_az_embercsempeszeket

54 http://hvg.hu/itthon/20150901_71_halott_menekult_elozetesben_az_otodik

55 www.hirado.hu/2015/09/06/buncselekményt-kovethet-el-aki-segit-a-menekulteknek-ausztriaba-jutni/

56 www.delmagyar.hu/szeged_hirek/ausztriaba_tartott_utasaival_a_koszovoi_embercsempesz/2454287/

hosszú távú, megalapozott stratégiát és minden rendvédelmi szervtől kiemelkedő, intenzív munkát, szoros együttműködést igényel.

A társadalmi helyzetet kihasználó embercsempészet – amint a nagyságrendekből is kitűnik – óriási üzlet: tavaly 3–6 milliárd dollár közötti bevételt realizálhattak nemzetközi embercsempész hálózatok. A becslést Rob Wainwright, az Európai Unió rendőri együttműködési szervezetének igazgatója tette, és kiegészítette azzal, hogy „az európai embercsempészet kiterjedtsége ma már megközelíti a kábítószer-kereskedelmét”,⁵⁷ 10 700 gyanúsítottal és behozandó személyenként 3–6000 dollár bevétellel.

A harmadik országokban várakozó, de a jobb élet reményében útnak induló tömegek (millió nagyságrendek) természetes keresletet támasztanak, amely „megalapozott növekedési modellt” nyújt a releváns bünszervezeteknek. Minden európai ellenintézkedés növeli az árat, vagyis paradox módon rontja az irreguláris migránsok helyzetét, és erősíti az embercsempészek pozícióit.

IRODALOMJEGYZÉK

- Belovics Ervin et al. (2009): *Büntetőjog. Különös rész.* Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.
- Belovics Ervin et al. (2012): *Büntetőjog II.* Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft.
- CIA World Factbook – EU. Forrás: www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ee.html
- Élet az Európai Unióban. Forrás: http://europa.eu/about-eu/facts-figures/living/index_hu.htm
- EU Statistical Yearbook – Migration and migrant population. Forrás: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics#Migrant_population
- Fórizs Sándor (2015): Rendészet, határrendészet. In: *Belügyi Szemle*, 63. évf. 12. sz. 106–116.
- Gönczöl Katalin et al. (2013): *Kriminológia – Szakkriminológia.* Budapest, CompLex Kiadó.
- Hajdú József – Kun Attila (2014): *Munkajog.* Budapest, Patrocínium Kiadó.
- Magyar–angol–magyar jogi szakszótár.* (2007) Budapest, CompLex Kiadó.
- Országgh László et al. (2003): *Magyar–angol nagyszótár.* Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Ritecz György – Sallai János (2015): *A migráció trendjei, okai és kezelésének lehetősége.* Budapest, Hanns-Seidel Alapítvány.
- Tolnai Ágnes (2010): *Nemzetközi gazdaságtan.* Forrás: www.grotius.hu/doc/pub/LEGL-KC/2010_193_tolnai_agnes_nemzetkozi_gazdasagtan.pdf
- UN United Nations Convention against Transnational Organized Crime. Forrás: www.unodc.org/pdf/crime/a_res_55/res5525e.pdf
- UN OHCHR Human Rights Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons. Forrás: www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ProtocolTraffickingInPersons.aspx
- UN ODC Smuggling of Migrants. (2011) Forrás: www.unodc.org/documents/human-trafficking/Migrant-Smuggling/Smuggling_of_Migrants_A_Global_Review.pdf
- UN ODC Toolkit to Combat Smuggling of Migrants. (2010) Forrás: www.unodc.org/documents/human-trafficking/Toolkit_Smuggling_of_Migrants/10-50UN_885_Tool4_eBook.pdf
- UN ODC Smuggling of migrants into, through and from North Africa. (2010) Forrás: www.unodc.org/documents/congress/background-information/Smuggling_of_Migrants/Migrant_smuggling_in_North_Africa.pdf
- UN ODC Regional Programme for South Eastern Europe (2016–2019). (2015) Forrás: www.unodc.org/documents/southeasterneurope/RP_SEE_2016-2019_Approved.pdf

⁵⁷ Milliárdokat kaszáltak az embercsempészek.

Vas Gizella (2012): *A határrendészet helye, szerepe a schengeni térségben*. Forrás: <http://rendeszet.hu/folyoirat/2012/1/hat%C3%A1rrend%C3%A9szet-helye-szerepe-schengeni-t%C3%A9rs%C3%A9gben>

Jogforrások:

1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről

1999. évi LXIII. törvény a közterület-felügyeletről

2007. évi I. törvény a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak. Az emberkereskedelem felszámolására irányuló európai uniós stratégia (2012–2016)

A Tanács (EU) 2015/1523. határozata (2015. szeptember 14.) a nemzetközi védelem területén Olaszország és Görögország érdekében elfogadott átmeneti intézkedések megállapításáról

A Tanács (KKBP) 2015/778. határozata (2015. június 22.) az Európai Unió Földközi-tenger déli-középső részén folytatott katonai műveletének (EUNAVFOR MED) elindításáról

Az Európai Parlament és a Tanács 562/2006/EK rendelete (2006. március 15.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) létrehozásáról

Az Európai Parlament és a Tanács 2011/36/EU irányelve (2011. április 5.) az emberkereskedelem megelőzéséről, és az ellene folytatott küzdelemről, az áldozatok védelméről, valamint a 2002/629/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról

Az Európai Unió Alapjogi Chartája 2012/C 326/02

Internetes hivatkozások:

A görögök figyelmetlensége miatt jutottak át a határon a párizsi merénylők. (2015) Forrás: <http://nol.hu/kulfold/a-gorogok-figyelmetlensege-miatt-jutottak-at-a-hataron-a-parizsi-merenylok-1581509> (2016. 01. 08.)

Az AH közreműködése az idegenrendészeti eljárásokban. Forrás: <http://ah.gov.hu/html/idegenrendeszet.html> (2016. 01. 08.)

Ezeröttszáz bevándorló huszonnégy óra alatt. (2015) Forrás: <http://nol.hu/kulfold/ezerotszaz-bevandorlo-huszonnegy-ora-alatt-1526401> (2016. 01. 08.)

http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-we-do/policies/securing-eu-borders/fact-sheets/docs/a_european_border_and_coast_guard_hu.pdf (2016. 01. 08.)

http://hvg.hu/vilag/20150828_71_halott_menekultekkel_teli_kamion (2016. 01. 08.)

<http://police.hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/helyi-hirek/kozlemeny-39> (2016. 01. 08.)

http://hvg.hu/vilag/20150828_elkaphattak_az_embercsempeszeket (2016. 01. 08.)

http://hvg.hu/itthon/20150901_71_halott_menekult_elozetesben_az_otodik (2016. 01. 08.)

www.hirado.hu/2015/09/06/buncselekmenyt-kovethet-el-aki-segit-a-menekulteknek-ausztriaba-jutni/ (2016. 01. 08.)

www.delmagyar.hu/szeged_hirek/ausztriaba_tartott_utasaival_a_koszovoi_embercsempesz/2454287/ (2016. 01. 08.)

Korszakos döntés: európai határ- és parti őrség létesül. (2015) Forrás: http://infovilag.hu/hir-33735-korszakos_dontes_europai_hatar_es_parti_.html (2016. 01. 08.)

Milliárdokat kaszáltak az embercsempészek. (2016) Forrás: <http://nol.hu/kulfold/milliardokat-kaszaltak-az-embercsempeszek-1584981> (2016. 01. 08.)

Őrjítő csapdába estek a menekültek. (2016) Forrás: <http://nol.hu/kulfold/orjito-csapdaba-estek-a-menekultek-1584909> (2016. 01. 08.)

Syria Regional Refugee Response. Forrás: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php> (2016. 01. 08.)

SUMMARY

New Trends in Human Trafficking

MOLNÁR Ákos – PECZÖLI Ákos

The authors aim to present, analyse human trafficking in the context of the European migrant and refugee-crisis. The study explores the legal, economic and law enforcement implications.